

980712-2

Když Heidegger zdůrazňuje ve své knížečce (původně víckrát přednesené přednášce) o „bytostném určení pravdy“ (Vom Wesen der Wahrheit), že mu nepůjde o „pravdu praktické životní zkušenosti nebo hospodářského propočtu, technické úvahy nebo politické chytrosti, obzvláště pak vědeckého výzkumu nebo uměleckého výtvoru, či dokonce myslitelské úvahy nebo kultické víry“ (5812, s. 5), toho všeho že „si otázka po bytostném určení pravdy nevšímá a naproti tomu přihlíží k tomu jedinému, co vyznačuje každou °pravdu° vůbec jako pravdu“, pak to může být chápáno (ostatně jde o pouhý počátek výkladu) jako dotazování po tom, co je tím pro všechny jednotlivé pravdy tím společným rysem. A hned v druhém odstavci ve stylizované námitce se autor zmiňuje o „prázdných obecninách“, čímž dává najevo, že si uvědomuje, jak jeho počáteční výklad (včetně formulace tématu) bude asi převážně chápán. Nechme stranou Heideggerův záměr a případně strategii; ptejme se raději, do jaké míry ony první dva odstavce vycházejí vstříc nějakým obecným předsudkům nebo do jaké míry čtenáře dokonce (možná úmyslně) zavádějí.

Naše otázka bude nejprve směřovat k tomu, co se obecně předpokládá: že totiž každá jednotlivá „pravda“ (už sám Heidegger užívá uvozovek, když říká „každá pravda“) je pravdou díky čemusi, co je všem pravdám společné jako jejich obecná vlastnost, obecný rys. V pozadí je stará řecká myšlenka participace, tj. podílnictví na pravdě jakožto ideji, ale toto pozadí je dnes už zasunuto velice „dozadu“, téměř do nedohledna. Daleko aktuálnější a rozšířenější je právě ona koncepce, od které pak Heidegger vychází (a kterou kriticky posuzuje), totiž adekvační pojetí pravdy. To vlastně definitivně opouští myšlenku „bytostného určení“ pravdy jakožto ideje, na níž pak mají „podíl“ všechny naše lidské „pravdy“ jakožto její jen přibližné a zejména pomíjivé kopie. Jde už jenom o jakýsi vskutku abstraktní rys, totiž podobnost, připodobněnost, ale nikoliv podobnost nějaké ideji pravdy (jakožto čemusi absolutnímu), nýbrž více či méně nahodilé skutečnosti, „věci“. Pojetí pravdy se tak obejde bez ideje „absolutní“ pravdy a plně vyhoví potřebám jen na základě přirovnání lidské myšlenky (představy, pojetí atd.) k věci (realitě, skutečnosti), k níž se vztahuje právě jako myšlenka atd. Je to od Heideggera taktický krok, aby udržel posluchačovu (nebo čtenářovu) pozornost? Nejspíš ano, neboť způsob, jak potom adekváční pojetí vyvrací, je vlastně – přísně vzato – neplatný; je to jen argumentum ad homines, totiž argumentace platná jen pro ty, kteří ono pojetí v tradiční podobě drží a nejsou seznámeni s tím, s čím musel být seznámen právě Heidegger jako nejen žák, ale dokonce jednu dobu asistent Husserlův. Právě Husserl ve svých Logische Untersuchungen poskytl zastáncům adekvačního pojetí pravdy myšlenkové prostředky k tomu, aby pádnosti Heideggerových úvodních argumentů unikli a své pozice si nadále drželi.

(Písek, 980712-2.)